

KIS KÁTÉ
A
MAGYARORSZÁGON ÉLŐ
NEMZETEK
ÖNRENDELKEZÉSI JOGÁRÓL

ÍRTA
DOMOKOS LÁSZLÓ

BUDAPEST
LANTOS A. KÖNYVKERESKEDÉSE KIADÁSA
1919.

I.

MAGYARORSZÁG LAKOSSÁGÁNAK NEMZETI EL- OSZLÁSA

A Kárpátok által övezett Magyarország ezer év óta él egységes állami életet. A történelem folyamán azokat a népeket, amelyek a magyar birodalom határai között építették fel családi tűzhelyeiket, egységes táborba kovácsolták össze a kívülről jövő sorscsapások. Hódító pogány háborúk és nyugatról jövő aspirációk kereszt-tüzében együvé forrva, úgy állt ez az ország Európa legveszélyeztetettebb pontján, mint a nyugati kultúra védőbástyája keletről és délről előretörő barbár áramlatokkal szemben.

Amíg azonban a legtöbb európai állam lakossága egyetlen és egységes nemzet fiaiból áll, addig a magyar állam területén származásra, fajra, nyehre és kultúrára nézve egymástól idegen nemzetek nyújtottak egymásnak testvéri jobbot. A történeten tanítása szerint a pusztító tatár és török hadjáratok elvonulása után királyaink gazdag adományokkal becsábított idegen telepesekkel népesítették be a lakatlanná vált országot, akik jobbára a nyugati tartományokból jöttek és az ország len pedig a szomszédos idegen nyelvű népek fiai huzódlen pedig a szomszédos idegen nyelvű népek fiai húzódtak be a magyar állam területére, minthogy itt bő legegőket, erdősegeket, művelésre alkalmas földet és széles folyamokat találtak.

A tótok és románok szeretik hangsúlyozni, hogy ők előbb voltak az ország területein, mint a magyarok, hogy tehát ők a bevándorolt magyarsággal szemben ennek az országnak őslakói voltak már a honfoglalás előtt is. A

tótok Szvatopluk király birodalmára, a románok pedig Traján császár pannóniai hódításaira hivatkoznak bizonyíték gyanánt. Mi úgy tudjuk, hogy Szvatopluk birodalma, — amely mindössze 60—70 évig állott fenn, — a népvánorlás viharaiban darabokra töredezett és feloszlott, a románoknak a régi római impérium őslakosságából való leszárnozatatása pedig csak az újkori román történetírók erőszakolt feltevésein alapul, amihez az etnográfia tudománya még nem adta meg a maga hiteltelen szankcióját.

E történeti jogleszárnozatatásoknak alaposságát azonban nem kutatjuk, mert hiszen a mai idők gyakorlati szellemével nem fér össze, hogy adott viszonyokat történelmi jogok elvi alapjain nyugvó következtetések által igyekezzünk megoldani. A történeti jogok helyét elfoglalta a méltányosság és kölcsönös előzékenység etikai törvénye. Bárhogyan verődtek össze a magyar állam területén élő nemzetek, bizonyos, hogy ezer év óta együtt élnek, az ilyen együvértartozásnak pedig egyetlen és első etikai törvény az, hogy a közös sors által egybefűzött népek az együttélést a kölcsönös és gyöngéd testvéri viszony alapján valamennyi nemzetre és népfajra nézve kellemessé tegyék.

Ha Magyarország népeinek eloszlását megfigyeljük, azt fogjuk találni, hogy a közös haza egész területét nyelvszigetek tarka-barka csoportjai borítják. Vannak ugyan relative egységes nemzeti területek is, de a nyelvhatárokat igen nehéz megvonni. Ez természetes is, mert hiszen az évszázadokon át tartó együttélés ideje alatt a népfajok egymás között háborítatlanul kereskedtek, szabadon terjeszkedtek és vegyültek. A nemzetek elhelyezkedését gazdasági és geográfiai viszonyok befolyásolták. A Tisza-Duna közén és a dunántúli régi Pannóniában foglaltak területet a magyarok, akik a honfoglalás utáni századokban még sokáig vadászatból és halászatból élő állattenyésztő nép voltak; a tótok az erdős és bérce Felvidéken, a románok Erdély középső és déli részein, a szerbek a Bácska alsó felén, a ruthének az erdős Kárpátok alján telepedtek le, míg a szász

telepesek Erdély délkeleti sarkában és a Szepességben húzódtak meg. A Székelyföld mindig a székelyeké volt.

Ezek a nyelvterületek azonban sok helyütt szakadozottak, hézagosak, szétterjeszkedőek. Legfeltűnőbb a nemzetek területi szétszóródása Erdélyben, ahol erőteljes székelység, magyarság és szászág évszázadokon szeparálni tudta magát a rendkívül szívós és életerős románság felszívó erejével szemben. De az országnak majdnem minden részén, főleg a perifériákon, bőven találunk nyelvi szigeteket, vagy nyelvi és faji tekintetben vegyes közigazgatási alakulatokat. Joggal mondhatjuk, hogy a fajtisza alföldi vármegyét, továbbá néhány határszéli tót és román vármegyét kivéve, nincs az országnak olyan közigazgatási egysége, amelyet teljesen egynyelvű népfaj lakna.

A világháború előtt Magyarország lakosságának száma Horvát-Szlavonországgal együtt, de a hadsereghez tartozó egyének nélkül 20,744,000 lelket tett ki. Az itt következő adatok az 1910-iki utolsó népszámlálás eredményei. A nagy háború befejezése után Horvát-Szlavonország kivált az állami közösségből, ami azt jelenti, hogy az összlakosság száma 2,621,000-rel megapadt. De a drávántúli két ország elszakadásával nemcsak horvát és szlapon anyanyelvű lakossággal lettünk szegényebbek, hanem 100,000 magyarral, 134,000 némmel és 644,000 szerbvel is, ezenkívül elvesztettük a közvetlen összeköttetést az egyetlen magyar kikötővel, Fiumével, amely nélkül pedig a sokat küzdött magyar kereskedelem nem találhatja meg az óceánon túl hódított piacát.

Horvátországgal mi az alkotmányosság egész korszaka alatt békeségben éltünk. A 67-iki kiegyezéskor Peak Ferenc fehér lapot tett a horvátok elé és azt mondta nekik, hogy írják föl rá minden kívánságukat Amit kívántak, készséggel teljesítettük. Nem is volt velük más bajunk, mint hogy egyes sovinszta magyar államférfiak a kiegyezés szellemének ellenére, képzelt jogokat szegeztek a horvát nyelv joga ellen. Megmagyarosították a vasúti állomások neveit, azt követelték, hogy

egy-egy igazgatási ágazatokban a magyar nyelv tudás kötelező legyen, címer- és zászlókérdést erőszakoltak, szóval lényegbe nem vágó, haszon nélkül való jogfentartást követeltek, amivel gyűlöltté tették magukat és rossz hírbe keverték a magyar belpolitikát a külföld előtt. Ezáltal ellenségeket szereztek, s a horvátokban felébresztették a délszláv egység megalkotására irányuló hangulatot.

Nekünk Horvátország mindig igen sok pénzünkbe került. A közösügyes költségekre ráfizettünk, mi építettük ki a legfontosabb vasutakat, mi létesítettük a legnagyobb állami beruházásokat. Érzik ezt a horvátok, akik alig képesek a szakadás után a vasúti forgalmat fentartani. Később majd még jobban meg fognak győződni róla, hogy a Magyarországtól való elszakadás által nem mi veszítettünk, hanem ők. A magyar állam azonban ezzel már nem törődhetik. A délszláv állam kialakulása természetes történeti folyamat, amely maga után fogja vonni a horvát nyelv és kultúra háttérbe szorítását, mert a görögkeleti szerbség felszívja és elnyomja a katolikus borvátságot. Nekünk, magyaroknak, a béketárgyaláson nem lesz egyéb dolgunk a hűtlen testvérrel szemben, mint hogy biztosítsuk átmeneti forgalmunkat a szabad kikötővárossá teendő Fiuméhez, — mert a világkereskedelemnek épp olyan nagy szüksége van a magyar lisztre, mint a magyar mezőgazdaságnak a világpiacra, — továbbá, hogy a Horvátország területén élő, tőlünk elszakadt magyar véreink és az ugyanott lakó németiség javára biztosítsuk a wilsoni elvek értelmében a kisebbségeket megillető önrendelkezési szabadságot.

Nézzük most a Horvátországtól különvált Magyarország többi népeinek nemzetek szerint való eloszlását.

Magyarország megmaradt lakosságának száma — Horvátország nélkül 18.264.000. Ennek körülbelül a fele magyar: 9,944.000.

A magyarság után számban legerősebb nemzet a román, amely Erdély közép és déli részein csaknem homogén tömegekben, egyéb vidékein pedig szétszóródottan 2,948.000 lelket számlál. A románok nem fogad-

ják el ezt „a statisztikát és azt hirdetik, hogy négy millió román él magyar földön. Ebbe a négy millióba azonban ők beleszámlálják a székelyeket, magyarokat és a szászokat is, úgy okoskodván, hogy ezek a kisebb nemzetek az uralkodásra hivatott román nemzet mellett nem alkalmasak egyébre, mint a románságba való beolvasztásra. A valóság azonban az, hogy azon a 26 vármegyére terjedő nagy földterületen, amelyet a román túlzók politikai kapcsolattal Romániához kívannak csatoltatni, összesen 6,800.000 ember él és ebből a számból csupán 2,900.000 esik a románságra és 3,900.000 az egyéb nemzetekre. A magyarok, székelyek és szászok tehát külön-külön kisebbségben vannak ugyan, de együttvéve mégis többen, mint a románok. Ebből viszont az következne, hogy az erdélyi irredenta eddig egy millióval kevesebb ember politikai érdeklődésében élt, mint amennyi lélekben élne ezután, ha Erdély Romániához csatoltatnék. A román kérdésnek e futólagos tárgyalásánál csupán csak azt jegyezzük még meg, hogy ha a negyven milliós francia nép évtizedeken át tudott az egynegyed millió franciát számláló Elzász után keseregni, tigy a történelmi hagyományaival, gazdasági és kereskedelempolitikai kapcsolataival tökéletesen Magyarországhoz tapadó Erdélynek az anyaországtól való elszakítása olyan fájdalmas sebet ütne a magyarság életerején, amelyet soha, semmiféle körülmények között megszokni vagy begyógyítani nem tudna.

A tótok száma megközelíti a két milliót; hivatalosan 1,946.000 tót él Felsőmagyarországon. A tótokat nyelvjárások szerint fel szokás osztani nyugati, közép- és keleti tótokra; a nyugatiak és középtótok nyelve között csak árnyalatbeli eltérések vannak, a keleti tótok nyelve mindkettőtől erősen különbözik. Vallásra nézve a nyugati tótok katolikusok, a középtótok ágostai evangélikusok, a keletiek pedig római és görögkatolikusok. Magukat szlovákoknak nevezik. A tót kérdés minden rokonszenvre méltó, de még gyógyítható sebe a régi Magyarországnak. A tótok szerény és csöndes emberek, akikkel igazán mostohán bánt az erőszakos magyar közizgazgatás.

Amíg az erdélyi románság viselkedése évtizedek óta agresszív, addig a tótok teljes passzivitást tanúsítottak, holott jóval hátrányosabb helyzetben voltak, mint akár a románok, akár a szerbek, akiknek vallási liturgiájuk lehetővé tette nyelvüknek tágabb körben való használatát. A *tót* kérdés éppen e passzivitásánál fogva tulajdonképpen nem egyéb, mint Csehország titkos terjeszkedési vágyainak visszhangja a Kárpátok innenső oldalán.

A hazai németiség elszórtan él a Felvidéken, az erdélyi szász földön, Bánátban és Nyugatmagyarországon. Száma 1,900.000. A szászok, svábok és németek mindig jó hazafiak voltak, szorgalmas, józan, takarékos nép, mely megszerette a földet és fejlettebb kultúrájánál fogva mindig jól érezte magát a magyar állam kötelékében.

Sorban a szerbség következnek, azonban az 1,106.000 hazai szerbnek nagyobb részét elszakította tőlünk Horvátország. A Bácskában és Bánátban most mindössze 461.000 szerb lakik, alig valamivel kevesebb, mint amennyi ruthén él az északkeleti vármegyékben. A ruthének 464.000-en vannak. Ezenkívül él még mintegy 400.000 egyéb nemzetiségű honpolgár Magyarországon.

II.

ELNYOMÓK ÉS ELNYOMOTTAK A KIRÁLYSÁG KORSZAKÁBAN

A világháború előtt már évek óta élt a vád, hogy a magyar faj elnyomja ebben a hazában azokat a nemzeteket, amelyeknek fiait nem magyar anyától tanult meg beszélni. Az egész világ előtt vádlottként áll a magyar nemzet s ennek a szomorúan téves beállításnak a terhét viseljük most, amikor a megtévesztett külföld nem akarja meghallgatni védekezésünket.

Azt kérjük minden józanul gondolkozó amerikai, angol és francia polgártól, hogy ha ebben az országban

csakugyan a magyarok lettek volna a kizsákmányolók és a románok, tótok, szerbek és ruthének a leigázottak, vájjon úgy zajlott volna-e le a forradalom, mint ahogyan lezajlott? Hiszen ha nekünk magyaroknak olyan jól folyt volna a dolgunk, amint azt külföldön állítják, akkor nekünk utolsó lehelletünkig védelmeznünk kellett volna a régi rendszert és az idegen ajkú nemzeteknek kellett volna ellenünk szabadságharcot kezdeni!

De nem így történt. **A forradalmat a magyar közkatona kezdte meg a fronton és a magyar Ipari munkásság, a magyar polgári elem vívta meg a régi világ gyűlölt hatalmasaival szemben.** A szabadságért folytatott küzdelemnek ez a természete azt mutatja, hogy maga a magyar faj, annak tulajdonképpen való gerince, a kisgazda-társadalom és a városi polgárság és munkásság is. elnyomott rabszolga volt a királyság alatt éppen úgy, mint az alacsony sorsban sínylődő román, tót, szerb és ruthén parasztság. Mi is éppen *úgy* nyögtünk a királyságbeli közigazgatás rettentő súlya alatt, mint idegen nyelvű testvéreink, nekünk sem volt földünk, bennünket is hajtott a szolgabíró pandúrja, mi is száz-ezrével vándoroltunk ki Amerikába, csak nem szervekedtünk ott és nem vádoltuk be a világ előtt a mi szolgaságban sínylődő szegény hazánkat. Ezért nem tudta meg a külföld, hogy a magyar köznép éhezésnek és nyomorúságnak van kitéve egy dúsgazdag ország gyönyörű földjén, ezért volt, hogy népünk szája elől ellopta a falatot a tehetetlen nagyúri osztály, amelynek tízezer holdas birtokok kellettek vadaskertre, míg a nép milliói kopár hegyháton izzadva sajtolták ki a földből mindennapi fekete kenyerüket.

Nem tagadjuk, hogy még e keserű rabságban is jobb volt a sorunk, mint a velünk együtt élő, más nyelvű testvéreinknek, fia aratáson kiszolgáltuk a népnyzó uraságot és elhagytuk gyárainkat, ahol reggeltől napszálltáig pénzt gyártottunk a nagytőkéseknek, tudtunk magyarul beszélni, magyar iskolában magyar szót tanulni, pappal, szolgabíróval, hajdúval, sírásóval saját nyelvünkön szót érteni. Minket nem pofozott ki a falusi

jegyző, ha nem értettük meg a parancsát, a pört se vesztettük el amiatt, hogy az idéző-cédulát elolvasni sem tudtuk, mert idegen nyelven lett volna írva. Tótok, ruthének, románok, vendek, sokácok, szerbek és bunyevácok, ennyivel tehát csakugyan rosszabb sorotok volt ebben a hazában a magyaroknál. De nézzetek végig a történeten és lássátok be, hogy valahányszor szabadságjogokért polgárvér folyt e hazában, ezt nem idegen nemzetiségek ontották az elnyomó magyarokkal szemben, hanem mindig a rabságban sínylődő köznép az elnyomó urakkal és nemzetekkel szemben. Dózsa György parasztforradalma, Hóra és Kloska lázadása, de maga a 48-as szabadságharc is nem volt egyéb, mint égre kiáltó tiltakozása nagyurak, a bécsi kormány, a göggel telt királyi ház és a rendiségen nyugvó osztályuralom gazdasági és visszaélései ellen.

De a királyság megdőlt, a régi uralomnak kőből, és aranyból épített pillérei leomlottak. Soha többet trónon ülő bálványt magunknak nem formálunk. A szolgaság láncából fölemelkedett népek maguk kormányozzák ezentúl országukat, maguk osztják fel földjeiket, maguk jelölik ki a hivatalnokokat. A régi világban kínai fallal választották el az egymás nyelvét nem értő nemzeteket, a szabad köztársaság azonban eltörli az erőszakosan fenntartott nyelvhatárokat és szelleme nem tűri meg, hogy szabad polgárokat nyelv, műveltség és tehetőség szerint külön csoportokba osszanak, külön jogokban részesítsenek. Mindenki azon a nyelven beszél, amelyet legjobban szeret; az új Magyarország közhangulata nem félti a magyarságot az idegen nyelvű kultúrák befolyásától. Jó fajta a magyar, erős és szívós, munkás és törekvő, telve akarattal és életerővel. Majd megvédi a saját józan esze és dolgos két karjának munkabírása. És védje meg a többi nemzet is nyelvét, kultúráját, hagyományait. Szabadok akarunk lenni, munkánknak, családi tűzhelyünknek s az emberiség igazi nagy eszményeinek akarunk élni, amelyek között más népek gyűlölete, idegen területek meghódításának vágya helyet nem foglalhat.

De ha mi nem félünk az idegen nemzetektől, ne idegenkedjenek ők se mitőlünk. Abból, hogy őket eddig minden téren elnyomták, ne következtessek le azt a félszeg jogot, hogy ezentúl ő nekik kell elnyomniok másokat. Mi elismerjük követelésüknek helyességét abban, hogy maguk válasszák meg; előjáróikat, papjaikat, közigazgatási nyelvüket, maguk igazgassák saját belügyeiket, de viszont ők is ismerjék el, hogy egész országrészeknek az anyaországból való kiszakításával nem lehet több milliányi más nyelvű polgárságot idegen kultúra és idegen nyelvű közigazgatás elfogadására kényszeríteni. A viszonyosság elve diktálja ezt; az új kornak szabadságvágytól átítatott levegője követeli, hogy az elnyomottakból még akkor se váljanak elnyomók, ha oly évszázados kínok hullottak le szívükről, mint amilyenek a hazai *tót* és román nemzetek megbántott igazságérzetét felbillentették.

III.

TÓT ÉS ROMÁN ELSZAKADÁSI TÖREKVÉSEK

A régi osztrák-magyar monarchia még háborúban állott a nyugati államok szövetségével, mikor Wilson elnök 1918. évi augusztus 14-én azzal a közléssel lept meg a világot, hogy a cseh-szlovák államnak Parisban megalakult kormányát harcban álló szövetséges társnak ismeri el.

A kijelentéstől, amelyhez fogható államalakulási manifesztációt soha fel nem mutatott még a nemzetközi jog története, kezdődik a magyarországi szlovák (*tót*) nemzet elszakadási törekvése. Abban a mértékben, amint a monarchia népeinek elfáradt kezéből kihullott a fegyver s amint a háború szenvedéseibe belefáradt ezek a népek, bízva az emberiség *igazságszeretében* és jogérzetében, elkezdtek lerakni a fegyvert, kapottlára az eddig szunnyadó román irredenta is. A forra-

dalom viharának vad tombolása közben friss cseh csapatok és román királyságbeli reguláris ezredek rontottak be a haza földjére és azt hirdették, hogy felszabadítani jöttek leigázott testvéreiket. Pedig hát soha sem igazi szabadság volt az, amit fegyverek csörtetésével, megfélemlítéssel és erőszakkal igyekeztek megteremteni.

Az elszakadási törekvések azonban visszhangot keltettek a tót és román nép körében. Mindenütt akadtak fanatikus népvézerek, akik ínéig a béketárgyalásokat sem akarják megvárni, hanem minden előzetes megbeszélés nélkül, egyik napról a másikra ki akarják a néppel kiáltatni, hogy az ország egy-egy igen jelentékeny területét elszakítják a Kárpátok által övezett őshazától.

A magyarság fájdalommal és szomorúsággal szemléli ezeket az elszakadási törekvéseket, de nem viszonozza a nyers erőszakot. Mi, akik a népköztársaságban megvalósítottuk a modern demokratikus állam legideálisabb formáját, nem tartjuk a népjogokkal összeegyeztethetőnek, hogy akarunk ellen olyan közösségbe kényszerítsünk népeket, amilyen közösséget ok a maguk számára nem tartanak kívánatosnak. De a wilsoni elvek alapján állva, azt sem nézhetjük tétlenül, hogy ezer é/óta velünk együtt élő testvéreinket elszakítsák tőlünk anélkül, hogy maguknak az érdekelt népeknek alkalmuk lett volna ez átcsoportosulás tárgyában véleményt nyilvánítani. Wilson elnök felállította a törvényt, hogy egyetlen népet sem lehet bekebelezni va¹ amely másik államba mindaddig, amíg ezt az átcsatolást önmaga nem kívánja. Nem vitatjuk a cseh és román állán igényeinek jogtalanóságát, hiszen mi ezekkel a szomszédos államokkal szoros gazdasági kapcsolatban és jó barátságban kívánunk élni. Csupán ahhoz ragaszkodunk, hogy sorsunk és jövőnk felől egyrészt maguk az érdekelt népek (önrendelkezés), másrészt az államok ítélőszéke (békekonferencia) határozhassanak. Amit tehát a magyar népkormány és a magyar nép e pillanatban kíván, az mindössze annyi, hogy a magyar államterület megváltoztatásának kérdése a világbéke megteremtésére hiva-

tott békekonferencia elé vitessék. A magyar népkormány előre elfogadja a békekonferencia illetékességét egy olyan határozat szempontjából, hogy a hazai területen élő szlovákok és románok, szerbek és ruthének népszavazás útján maguk határozhassák meg azt a jogukat, hogy melyik államterülethez kívánnak csatlakozni.

Ezzel szemben az újonnan alakult cseh köztársaság és a román királyság már előre tiltakoznak a népszavazás elrendelése ellen és azt a felfogást vallják, hogy a nép megkérdezésére szükség nincsen. Világos, hogy melyik oldalon van az erőszak: azon, ahol fegyverrel akarnak segíteni a törekvés jogi és nemzetközi tartalmának hiányosságain. A cseh és román államok ma teljesen azt a politikát űzik, amit Poroszország követett a königraetzi és szedáni diadalok után: imperialisták és erőszakosak a végletekig, nem tűrnek sem méltányosságot, sem népszavazást, sem gazdasági és földrajzi tekintetet. Szükségük van a magyar állam területének kincseshányáira és keresztülgázolnak minden tiltakozáson, amely hódítási politikájuk ellen a jog és emberiség védőpajzsát szögezi. Ezért ellenök a népszavazást, mert a nép szava a jog és igazság szava volna az erőszak ökölcsapásával szemben.

E fegyveres politikai offenzívakkal szemben az egész világ előtt nyíltan és elszántan fel kell vennünk a küzdelmet. Ma ők nem riadnak vissza az erőszaktól, mi viszont rámutatunk, hogy az elszakadási törekvéseket nem a hazai tótság és románság kezdeményezte, mert ezek a hazai nemzetek csapán szabadságukat és önrendelkezési jogukat akarják biztosítani, Je az állami hovatartozás kérdésében még egyáltalán nem nyilatkoztak. Jogunk van feltételezni, hogy mindkét nép, amely ezeréves együttélésben fenn tudta tartani nyelvét és nemzeti hagyományait, a maga kompakt tömegeivel egyáltalán nem akar elszakadni a magyar államterületről, csupán biztosítékokat kíván szerezni abban a tekintetben, hogy a jövőben szabadon és fenntartás nélkül élheti nemzeti életét. Hanem igenis érdekük ez az elszakadás azoknak

az idegen államoknak, amelyek Annexiós politikával mérhetetlenül ki akarják terjeszteni határait, amelyeknek olcsó tót és román munkaerőre van szükségük s végül amelyek európai gyarmatokat kívannak okkupálni a szabadságjogok leggyönyörűbb fellángolása közepette.

Vegyük csak fontolóra, miért van olyan égetően nagy szüksége Csehországnak a magyarországi tót vidékekre?

A virágzó cseh ipari kultúra nem tud megélni a munkások nagy tömege nélkül. A magyarországi tótság a háború előtti időben nagy rajokat bocsátott át Amerikába; ezt az olcsó és jó munkaerőt szeretné a cseh nagytőke és ipar felszívni. De nem csupán magát a népet akarja, hanem a földet, a bányavidékeket, a vasúti hálózatot, vízi utakat, a termékeny szántóföldeket és dus erdőségeket. Anyagi érdek vezeti ebben a törekvésben. Piacot keres a cseh gyáripár termékeinek, a sajtónak, a cseh irodalomnak. Nem elégszik meg azzal, hogy szabad államot teremthet a szabadság és függetlenség után évszázadok óta vágyakozó cseh nemzet számára, hanem fel akarja szippantani a cseh és morva területen lakó kétmilliónyi németet és a *íőt* vidéken otthonos, csaknem kétmilliónyi szlovákot is. De amíg a németekkel szemben a cseh felfogás azt vitatja, hogy a németek által lakott terület geográfiai tekintetben Csehországgal összefüggő egységes egész, addig a magyar állam elszakítandó részeivel szemben már érzi, hogy itt a geográfiai összerartozósággal nem operálhat, mert a geográfia éppen ellene beszél minden beolvasztási törekvésnek, itt tehát az etnográfiai kapcsolatot kísérli meg érvényesíteni. Vagyis más jogokat hirdet a Morván innen és a Morván túl.

De hiszen a csehek egyáltalán nem is csinálnak belőle titkot, hogy mennyire fáj a foguk Magyarországi északi megyéire. Nemrég jelent meg dr. *Kolisek* Alajosnak egy agitációs füzet, amelyben a csehek népszerű főpapa *tót* nyelven ezeket írja:

— „Hogy gazdaságilag a cseh-morva állam a tótság nélkül csupán töredék-állam volna, hogy a

tótság ipari föltételeire, amelyek beláthatatlan perspektívákat nyitnak meg, a maga mezőgazdasági és pénzügyi exisztenciájának múlhatatlanul szüksége van: e kérdést a szakemberek már régen és föllebbezhetetlenül megoldották. Saját Duna folyama és folyamhajózása nélkül a cseh állam ama szomszédok vazallusa lenne, amelyek diszponálnának a víziutak fölött. Kivitelünk és iparunk, mezőgazdaságunk s ezzel egész kereskedelmi mérlegünk a tótság nélkül szomszédaink kénye-kedvére volna utalva, vagy kompenzációktól függne, amelyeket fiatal állam közönségesen el nem visel, A Morva és Vág völgyei nélkül, a magyar-tót folyórendszer nélkül, az ostrava-pozsonyi sáv és Komárom nélkül a cseh állam földrajzilag erőtlen töredék volna...“

Íme, így fest a cseh állam imperializmusa. Magyarország tótjai, lássátok be, hogy Csehország csak azért akar benneteket beolvasztani, hogy állandóan fenyegethesse szomszédait, hogy elvegye víziútjaitokat, bányáitokat, földjeiteket. Kész leigázni szlovákokat, németeket és magyarokat csakhogy Csehország is odaállhasson ama nemzetek közé, amelyek oktalan versengésükkel és politikai gögjükkel ezt a rettenetes háborút okozták.

És vájjon nem látjátok-e, mint fog a magasabb és erőteljesebb cseh kultúra ránehezdedni a ti külön tót kultúrára? Ha a magyar állam keretén belül biztosíthatjátok a tót nyelv szabad használatát a közoktatásban és közigazgatásban, úgy ez a tót nyelv élni és virágozni fog az idők végezetéig, míg a cseh nyelven beszélő hivatalnokok azt fogják követelni, hogy tanuljatok meg az ő kedvükért csehül és egy-két évtized alatt feledjétek el szép csengésű anyanyelveteket. A vizet hiába keverjük olajjal, sohasem keveredik össze, ezért is él mind e mai napig a tót nyelv a magyar mellett. De a cseh kultúra egyszerűen felfalja a tót kultúráit. A csehek csak az elemi oktatásban fognak teret engedni a tót nyelvnek, de a középiskolában már nem, Pozsonyban pedig egyenesen cseh egyetemet akarnak fölláttatni. Vájjon okos dolog-e megengedni, hogy a csehek kikergessék az iskolákból a

papokat, holott itt minálunk azt a felfogást vallják, hogy a vallás mindenkinek a lelki belügye és ha a tót nép olyan közoktatást akar, amelyben a papság szabadon hirdetheti az egyház tanait, a tót nép ezt is megteheti ama jognál fogva, hogy saját kultúrája és közoktatásügye felett teljesen szabadon rendelkezik.

Teljesen hasonló a helyzet a román nemzet hovatarozásának kérdésében is.

A hazai románságnak egészen a legújabb időkig sohasem jutott eszébe, hogy elszakadjon a magyar államterülettől. Csak Romániában élt a hódító terjeszkedés vágya, csak a román politikai világ háborús uszítói hirdetik még mindig, hogy az ország határait ki kell terjeszteni a képzelhető legtávolabbi határokig. A Balkán legkorrumpáltabb országa, amelyben a nép felett egy dúsgazdag és henye bojár-társadalom uralkodik, politikai vakmerőségek egész sorával kompromittálta magát a világ előtt. Az első balkáni háborúban összetett kezekkel nézte végig, amint Bulgária elvérzett a törökök elleni küzdelemben és mikor szomszédja kimerülve, elcsigázva, egész haderejével lenn állott Konstantinápoly előtt, orozva rátámadt és elrabolta tőle a Dobrudzsát. Hogy mint mészárolta ott a bolgár lakosságot, azt egész Európa nyilván tudja.

Most ebben az utolsó háborúban Romániát megsemmisítették a német és magyar csapatok. De megint megvárta, amíg a világ minden népei kifáradtak a hadakozásban s mikor már fegyverszünet és béke rég megvolt kötve, ismét felvonultatta pihent csapatait és ráette a kezét Besszarábiára, Bukovinára és a szerencsétlen, sokat szenvedett Erdélyre, ahonnan két esztendővel ezelőtt megverve és megtépázva kellett kitarodnia.

Oly időben, amikor a hatalmas Németország elkergeti nyakáról az egész Hohenzollern-dinasztiát, amikor a magyar állam területén lakó összes népek kiharcolták a maguk igazi, demokratikus, független köztársaságát, a maga országában is gyűlölt Hohenzollern ki meri nyújtani tehetetlen kezét a szépséges Erdély után, hogy az

ott lakó román nemzettel együtt magyarokat, székelyeket és szászokat a korrumpált román királyság jármának felvételére kényszerítsen! Oly merénylet ez, amely ellen az egész művelt világnak tiltakoznia kell!

Az erdélyi románságnak semmiféle érdeke nem kívánja, hogy a magyar népköztársaság testvéri megértése és engedékenysége folytán törvényekbe iktatandó szabadságát fölcserélje egy erőszakosan annektálni akaró balkáni királyság szolgálatával. A román nép mindent elérhet és mindent megvalósíthat, ami egy független és szabad politikai nemzetnek ideálja lehet. De csak úgy valósíthatja meg, ha biztosítja önrendelkezési szabadságát azokkal szemben, akik azt el akarják kobozni. A magyar népköztársaságtól ez a szándék távol áll. A magyar kormány már elismerte a román népnek azt a jogát, hogy saját sorsa és hovatarozandósága tekintetében határozzon és határozatát a béketárgyaláson érvényesíthesse. A román népnek igazi ellenségei azok, akik fegyverrel jöttek be Erdélyt elrabolni.

Mi jól tudjuk, hogy sem a jövő Csehországa, sem a jövő Romániája nem lesz azoknak a harcos elemeknek a zsákmánya, akik ma Magyarország feldarabolását nemzeti célúknak tekintik. Ellenkezőleg, bizonyosra vesszük, hogy a viszonyok konszolidálódása után ezek az államok is bele fognak helyezkedni a szomszédos államok gazdasági kapcsolatába és maguk keresik a békét a magyar népköztársaság kormányával és népeivel.

IV.

A MAGYAR ÁLLAMTERÜLET GAZDASÁGI EGYSÉGE

A régi Magyarország a világ legegységesebb államterülete volt földrajzi és gazdasági tekintetben.

Mint valami csodálatos sziklafal, úgy övezte körül a Kárpátok összefüggő hegylánca a négy folyam övét. A teljességhez mindenesetre hozzátartozott Horvátország és Szlavónia is, mert területük az éghajlat és földhasonlósága folytán mintegy természetes folytatását adta

a dunántúli dombos vidéknek, másrészt pedig kapcsolatot biztosított a magyar tengerrel, ami nélkül világpiacon dolgozó agrár-állam aligha lehetnék.

De Horvátországot már le kell faragni az anyaország testéről, mint az örökre elszakadt gyermeket. A megmaradt részek még mindig benne vannak a Kárpátok ölelő karjaiban s nincs a világnak az a nemzetgazdásza, aki tagadni merné, hogy ennek az egységes, összetartozó gazdasági területnek a szétdarabolása jóvá nem tehető bűn lenne a Magyarország területén együtt lakó népek gazdasági ereje ellen.

Végzetes tévedés volna ezt a gyönyörű országot politikai okokból gazdasági szétzúllásra ítélni. Területünknek minden része ma szerves összefüggésben áll s mintegy alapjait nyújtja a közel jövőben kialakulandó nagyszerű nemzetgazdasági szervezetnek, mely az országnak minden népét a jóllét és bőség magas fokára fogja emelni. Bizonyos, hogy a nemzeti államok kialakulása olyan szükségszerű történeti folyamat, amelynek a régi osztrák-magyar monarchia szétzúllése után feltétlenül be kellett következnie. De a világháborúnak nem lehet azt a célt és jelentőséget tulajdonítani, mintha a nacionalizmus jegyében egymás ellen törő nemzetek örökös vilongását lett volna hivatva előkészíteni. Ellenkezőleg: a világháborúnak legnevezetesebb eredménye az, hogy a népek politikai versenyét mindörökre diszkreditálja és a békés fejlődésnek alapját a gazdasági kapcsolatok kimélyítésében keresi. A háborúban szemben álló nemzetek legtöbb kedvezményt biztosító gazdasági szerződéseket fognak kötni s még azok az országok is, amelyeket hatalmas hegyláncok, tengerek és távolságok választanak el, igyekezni fognak mentől tartósabb és szétszakíthatatlanabb viszonyba lépni egymással. Még sokkal fontosabb ezeknek a reálszerződéseknek a megkötése olyan államok között, amelyek közös vámterület, vagy jó szomszédság révén azelőtt is egymásra voltak utalva.

Bizonyos tehát, hogy ha szomszédaink előnyösen kamatoztatni akarják földrajzi és gazdasági helyzetüket, nem zárkoznak el egy gazdasági föderáció gondolata

elől, amely Csehországot, Német-Ausztriát, Magyarországot, Jugoszláviát és Romániát, esetleg még a lengyel államot is, érdekkörébe vonja. Ebből a szempontból tehát bűnös könnyelműség volna darabokra szakgatni azt a Magyarországot, amely éppen gazdasági egységénél fogva Európa keletének legdúsabb éléskamrája volt a háború egész tartama alatt. A tisztán agrikultúrára berendezett nagy magyar Alföld lakosságának gazdasági fejlődése örökre meg lenne bénítva, ha a magyar népköztársaság impériuma alá tartozó területnek nem volna iparilag benépesített országrésze, kő- és szénbányája, erdőterülete és földgázforrása, viszont az elszakított északi és délkeleti részek lakossága folyton szűkölködne a kenyérmagvakban és egyéb élelmiszerekben. Hiszen a tótok és románok által lakott terület mindössze egytizedét termeli annak a gabonamennyiségnek, amelyre Másságának szüksége van, a Tisza-Duna köze pedig: ásványi kincsek és fa nélkül, szűkölködik. Ha azt akarjuk, hogy ez egymásra utalt országrészek népe megértse és testvércég szeresse egymást, tegyük lehetővé, hogy gazdasági helyzetüket a legszorosabb érdekszálakkal felbonthatatlan politikai bázisra alapozzák.

Figyeljük meg az északmagyarországi városok kereskedelmi kapcsolatainak szövevényét. Azt fogjuk találni, hogy a Felvidéknek minden víziútja, vasútja és egyéb közlekedési vonala az ország belseje felé irányul és ezt a tendenciát nem emberi előrelátás, hanem maga a természet róttá erre a pompás hegyvidékre. A fiatal magyar köztársaságnak elsőrendű érdeke *lévén*, hogy versenyképes gyáriparral pótolja az osztrák ipari termékek elmaradását, a gyártelepeknek egész légiója bújna ki a földből a tótok által lakott vidékeken, míg a fejlett csehországi textilipar agyonpréselné versenyével a tótok tőkeszegény gyáripárát.

Teljesen hasonló, sőt a mi szempontunkból véve jóval előnyösebb a román helyzet. Az erdélyi románságot egy nagyrészben járhatatlan, ridegen szétterpeszkedő természeti akadály választja el az önálló román királyság területétől: a délkeleti Kárpálok erdőborított

hegykoszorúja. Nincs a világnak az a politikai szervezete, amely az egymástól ennyire elválasztott népeket belső kapcsolatba tudná kényszeríteni. A románságnak minden közlekedési útja, kereskedelmének minden érdekszála a Tisza felé vezet. Ezen a területen is csodákat művelne a vasúthálózat tökéletes kiépítése, a kissármási földgáztelepek energiakészletéből táplálkozó gyár-
ipar, a fellendülő bányászat és a nemzetgazdaságnak az a tervszerű kiépítése, ami csakis bő anyagi javakkal megáldott, egységes államterületen vezethet a sikernek és teljesülésnek legmagasabb fokára.

V.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BIRTOKREFORMJA

Egyetlen állam, amely végigszenvedte a nagy háború fergetes viharát, sem jutott annyira távol a demokratikus átalakulás lendületében, mint Magyarország. A német ipari állam egyszerűen megváltoztatta közjogi berendezését, de érintetlenül fentartotta gazdasági struktúráját. Az orosz köztársaságok megbuktatták a ledönthetetlennek látszó cári uralmat, de eddig még nem voltak képesek sem politikai egységüket, sem gazdasági berendezésüket egységes elvek szerint megépíteni. Egyedül a magyar állam volt az, amely legázolván a régi feudális világ osztályuralmát, kimondotta egy nagy földbirtokrefonnnak szükségét és ezzel kétségkívül olyan forradalmi cselekedetet vitt véghez, amely kihatásában messze felülmúlja a királyi hatalom alapjainak szétrombolását is.

Hogy a birtokreform keresztülvitelének ilyen nagy fontosságot tulajdonítunk, ennek oka az, hogy Magyarország évszázados sínylődésének forrása, a magyar osztályuralom eredendő bűne és a magyar közélet gyógyíthatatlannak látszó rákfenéje a magyar nagyúri birtokok végzetes tuísulya volt a kisbirtokkal szemben. Egészen természetes tehát, hogy amint a radikális és

szociális orvoslás feltételei a forradalom legértékesebb gyümölcsei gyanánt rendelkezésre állottak, a közvélemény nagyszerű lendülettel kiröpítette a megváltó jelszót: Fel kell darabolni a magyar nagybirtokokat!

A főurak és főpapok tulajdonában levő nagybirtok túltengése volt legfőbb oka a magyar állam minden népe nyomorúságának. Tizenhárom milliányi mezőgazdasági pro'etár dolgozott a három milliót számláló földbirtokososztálynak. A magyar földbirtokoknak kilenc százaléka 231 embernek tulajdonában volt a háború előtt és e boldog tulajdonosok között voltak nagyurak, akiknek birtoka nyolc vármegyére terjedt, mint Eszterházy hercegé. A köznép csak jogilag volt szabad, gazdaságilag éppen olyan jobbágya volt a földbirtokos-osztálynak, mint a 48-as idők előtt. De a hazug alkotmányos formák mögött fentartott rendiséget végképpen elsöpörte az októberi forradalom. A főrendiház eltűnt a föld színéről ugyanakkor, amikor az osztályparlamentet elsöpörte a nép haragja. És a köztársaság ünnepies kikiáltása alkalmával, november 16-án, a nép képviselőiben összegyűlt ötszáz tagú Nemzeti Tanács utasította a magyar népkormányt, hogy dolgozzon ki birtokreformot, mely a hatalmát veszített uralkodó osztály roppant földbirtokait a dolgozó nép kezére fogja juttatni.

Ez a rendelkezés lett jogi alapja a földreformnak. A földművelésügyi kormány azonnal hozzálátott az előmunkálatok előkészítésének. A tervezet szerint a magyar állam törvényhozása megváltja az összes nagybirtokokat és apró részletekben kiosztja a földet a földműves népnek, a háborúból hazatért, a békéért becsülettel megszenvedett katonáknak és a jobbágyi sorban selymőldő falusi zselléreknek. Sokan azt kérdezik, miért váltja meg az állam a nagybirtokokat és miért nem kobozza el azokat ellenszolgáltatás nélkül? Felhozzák, hogy a katolikus püspökök nagy része iskolafentartási és banderiumtartási kötelezettségek fejében kapta roppant birtokait s e kötelezettségek az idők folyamán csendes elenyésztek, de a gazdag birtokok megmaradtak a főpapok birtokában. Erre az ellenvetésre azonban azt

kell válaszolnunk, hogy még nem is bizonyos, vajjon a törvényhozás a megváltást fogja-e a birtokreform alapjává tenni? De ha ez lenne a megoldás, az megfelelne a ma fennálló gazdasági rendnek, amely szerint a magántulajdon mai rendszerén nyugvó jogállamban az erőszakos vagyonekobbzások rendszerét úzussá tenni nem szabad. A főpapok kötelezettségei a köztudat szankciója mellett enyhészték el, ami által a papi birtokok kötelezettség nélküli elbirtoklás címén az egyház magántulajdonába mentek át. De a 48-as törvényhozás is ugyancsak a megváltás rendszerét követte, amikor a királyi kisebb haszonvételeket és egyéb dologi jogokat záloglevelek kibocsátása útján vette át az állam tulajdonába. Méltányos lenne tehát, hogy a népköztársaság is a megváltás eszközével éljen az állami kisajátítás erőszakos formulája helyett, hiszen más téren lesz módja a szerfölött nagy vagyonok egy részét progresszív rendszerű nagy vagyonadó behozatalával az állam javára biztosítani. Hangsúlyozzuk azonban, hogy e téren fokozottan szociálisabb áramlatok fölülkerekedésére is el lehetünk készülve. Az uralomra jutott szociáldemokrata párt az ingatlanok kommunizálásától sem riadna vissza.

Miféle fontos irányelveknek kell a birtokreform keresztülvételében érvényt szerezni? A reform először is arra irányuljon, hogy a magántulajdonban levő, szerfölött nagy birtokok további fentartását teljesen lehetetlenné tegye. Nem szabad törni, hogy az érdekeltég első sorban az állami, törvényhatósági és községi vagyon szocializálását kívánhassa; a hatóságilag kezelt vagyonok ugyan igen tekintélyes földterületet jelentenek, de ezektől a birtokoktól nincs olyan távol a tulajdon közössége, mint az egyéni birtokoktól. A földosztást éppen azért kell a magántulajdonban levő nagybirtokokon kezdeni, mert ezek a latifundiumok a régi gazdasági rendszernek legerősebb végvárai, ezekben van elrejtve a rekáció csírája, itt kell kikezdeni, szétrombolni és megsemmisíteni a haladás szelleme által örökre diszkreditált vagyoni jogi felfogást. A birtokok igénybevétele legyen általános,

azaz ne lehessen a felosztásra ítélt földterület legkisebb darabját sem anyagi áldozat által megmenteni; az állam tízszeres árat sem fogadhat el a régi tulajdonostól, mert az államnak nem pénzre van szüksége, hanem első sorban földre. Ki kell mondani, hogy minden gazdasági birtoknak száz—ötszáz holdon felül eső része állami megváltás címén az országnak rendelkezésére bocsátandó, a reform keresztülvitelére szervezett bizottmánynak pedig az lesz a feladata, hogy az állam által átvett termő területet átlagban mintegy öt—tíz holdnyi terjedelmű kisbirtokok alakjában a mezőgazdasági munkásnép között kiosssa.

Egy további szempont, aminek a földosztásban feltétlenül meg kell nyilvánulnia, az, hogy a bank-közvetítés eleve és teljesen kizárassék. Szomorú tapasztalataink vannak a múltból, hogy a birtokparcellázó nagybankok milyen végzetesen és véresen antiszociális szerepet játszottak, amikor odaronttak az eladósodott főúr és a földéhes parasztság közé. Ők zsebelték be a legnagyobb hasznot, fölverték a földárakat és évtizedekre kiható terheket raktak a kisbirtokos osztály vállaira. Az agrár-társadalom jelzalogos terhei ugyan a háború alatt jobbra megszűntek — ez az egyetlen haszna volt a köznépek az egész vérengzésből, — de éppen ezért nem szabad megengedni, hogy az államilag irányított ingatlanforgalom a jövőben is bő szeretet jelentsen a bankvállalatok számára. Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a részvénytársasági törvénynek új alapokra fektetése sem lesz. sokáig elodázható, mert egyrészt biztosítani kell a részvényesek anyagi érdekeit a túlzásba vitt tartalékolásokkal szemben, másrészt pedig rá kell kényszeríteni a pénzügyeket, hogy a nyugati államokban fennálló közgazdasági törvények szellemének megfelelően birtokpolitikai és kereskedelmi üzletek forszírozása helyett elégedjenek meg a tisztán bankszerű üzletkötések lehetőségeivel és átmenetileg csupán iparvállalatok létesítésére szorítkozzanak.

A földbirtokok átvételét, felosztását és magánosok részére való eladását államilag szervezett bizottságok

fogják végezni. Az állam zálogleveleket ad a volt tulajdonosoknak, akik a záloglevelek szelvényeit évről-évre beválthatják, mindaddig, amíg kisorsolt kötvényeik teljes névértékben vissza nem vásároltatnak; viszont a kiscgazda, aki földjének vételárát azonnal kifizetni nem tudja, hosszúlejáratú annuitásos kölcsönt kap az államtól és ennek kamatait a törlesztési részletekkel együtt könnyen előteremtheti munkájának gyümölcséből. Így a nagy reform kivitele sem az államra nem ró elviselhetetlen terheket, sem a volt tulajdonosokat jogilag és anyagilag meg nem rövidíti, a proletártársadalom részére viszont lehetővé teszi, hogy vagyoni befektetés nélkül, tisztán a munkaenergiának megfelelő értékelése útján ingatlant vásárolhasson. Az átvétel jogi formát egyébként még nincsenek meghatározva, itt nagy vonásokban csak a valószínűségi megoldás módjait jelezzük. A földéhség az egész országban általános kórtünet. Mégis a nagybirtokok által megszállja tartott Felvidéken és a természeti akadályokban annyira bővelkedő Erdélyben kétszeres jelentősége van a földreformnak a *tót* és román elszakadási törekvések miatt, annak ellenére, hogy a reform ügye ezeken a területeken áll a legrosszabbul. Ha a tét és román lakosság népszavazás útján kimondaná a magyar népköztársaságtól való elszakadását, e politikai ténynyel éppen önmaga ellen követné el a legvégzetesebb hibát, mert kivonná magát a birtokreform áldásai alól. Sem a mezőgazdasági termények birtokáért gyarmatosító Csehország, sem a feudális és korrump román királyság nem fog hadat üzeni a nagybirtokos-osztálynak, mert mind a kettőnek életérdeke, hogy a beolvasztott néptömegek szegényen és kiszolgáltatottan hajtsák fejüket a cseh és román imperiumnak nemzetiszínű szalagokkal ékesített igájába,

VI.

NEMZETEK ÖNRENDELKEZÉSI JOGA A KÖZÖS HAZÁBAN

Az a politikai irány, amely a forradalom utáni Magyarország vezetésére vállalkozott, már évtizedek óta nyíltan hangoztatta, hogy a magyar állam területén élő idegen ajkú nemzeteket teljes joggal megilleti nyelvük és autonóm igazgatás iránti igényük elismerése. Nem Wilson találta ki a népek önrendelkezési jogát, csak ő volt az, aki a nagy mérkőzés vad viharában nyíltan rá mert mutatni az eltaposott kis nemzeteknek az élethez és a gazdasági érvényesüléshez való jogára.

Az európai államalakulatok kétféle típust mutatnak: a nemzeti állam és a szövetségi állam típusát. Ott, ahol egy-egy párt politikai egység határait egyetlen nemzet nem tudja teljesen kitölteni, származásra, nyelvre, kultúrára nézve rokon népek együttesen formálták meg a maguk politikai egységüket. Ilyen vegyes állami alakulat volt Magyarország és Ausztria külön-külön s a helyzetet csak jobban komplikálta, hogy ezek a vegyes államok még nagy egységükben is politikai kapcsolatban éltek egymással.

De sem a faji, sem a nyelvi különbségek nem szolgáltattak rá okot, hogy a közös államiságban együtt élő népek egymást gyűlöljék, lia a nyelvi és származásbeli eltérések miatt nem lehetne sző békés együttműködésről, úgy Svájcot azonnal szét kellene szakítani francia, német és olasz nyelvterületre, Belgiumot pedig fel kellene osztani Hollandia és Franciaország között. Épp ellenkezőleg: a kölcsönösen bízisított szabadság tökéletesen garantálja a népek egyetértését és békés gazdasági munkáját. Ismét csak Svájcra kell hivatkoznunk, hogy belássuk, milyen csodákra képes a nacionalista önzésen felülemelkedő jogtisztelet, amikor a német és francia faj élet-halálharcában e kis állami határain belül megrázkódtatás és félreértés nélkül át tudták élni a háború megpróbáltatásait az egymásra utalt németek és franciák.

Ausztria is, Magyarország is külön nemzetek közös hazája volt a háború előtt, mégis mindkét állam berendezésére nézve a nemzeti állam típusát választotta eszményül, Ausztriában az uralkodó német faj visszaszorította a szlávást s a vezetésből kizárt szláv elem visszafojtott energiája örökös belső tűz gyanánt égette a császárság intézményét. A dolgok már annyira előrehaladtak, hogy a végsőkig elkeserített csehek mindjárt a háború elején nyílt harctéri átpártolásokkal kezdtek küzdeni a gyűlölt osztrák uralom ellen, a háború második felében pedig külön hadsereget és külügyi képviselőlet szervezve, 1918. augusztus 14-én az entente által önállóan harcoló szövetségestársnak is elismertettek.

Magyarországon a dolgok nem jutottak ennyire. A magyar faj hegemoniájának fentartása volt az a jelszó, amelynek hazug világítása mellett ezt a borzalmas háborút egészen a végső összeomlásig folytatták. Valami kártevő, harcos nemzeti öntudat fűtötte a magyarság harci készségét és senki sem figyelmeztetett rá, hogy a mi tíz milliónyi népünkkel soha sem lett volna szabad a bennünket vasgyűrűként körülövező szlávást háborúra provokálnunk. Soviniszta izgatóink húsz és harminc millió magyarországról ábrándoztak, hazug jelszavaikkal és rövidlátó műveltségükkel megméltézték a természetes józanságú magyar faj gondolkozását és elhitették mindenkivel, hogy Magyarország csak addig áll fenn, amíg a magyarság hegemoniája ebben az országban biztosítva van.

A történelem halomra döntötte ennek az okoskodásnak minden következtetéseit.

A háborút elvesztettük s a magyar politikai gazdálkodás vádlokként került a nemzetek Ítélszéke elé. Bizonyos, hogy ha a forradalom be nem következik s az ország úgy lépett volna a béketárgyalásra összegyűlt nemzetek elé, mint a régi feudális uralom védőbástyája és a magyar hegemonia fentartására irányuló akarat letéteményese, az entente hatalmasságai ezt az országot darabokra szakgatták volna. Nem csináltak belőle titkot, hogy ezt akarták. A forradalom azonban elsöpörte a

múltak múltnak látható bizonyítékait. A népszabadság elvén fölépült magyar népköztársaság nem lehet felelős a túlzó nacionalizmus örületéért s ha van mentség az elkövetett hibákra, ha remélhetünk abszolúciót a zsarnokaitól szabadult magyar faj félrevezetésének végzetes következményeivel szemben, úgy ezt a szelidebb elbánást egyes-egyedül avval biztosíthatjuk a magunk javára, ha bebizonyítjuk, hogy a mai Magyarország nem azonosítja magát a régi feudális világ embertelen fajletaposó tendenciáival.

Az új gondolkozás népszerűsítése igen nehéz feladat. Ma még benne él „a lelkekben az imént szétépett illúzió, a tömegek nem akarják máról-holnapra elfogadni az imperialista magyar politika összeomlásának valóságát. A nyugati kultúrának azok az előharcosai azonban, akik körülbelül másfél évtized óta intenzív munkásságot fejtenek ki a népek között való megértés gondolatának népszerűvé tétele érdekében, e teljesen vigasztalan időkben is őszinte meggyőződéssel hirdetik, hogy az értékviszonyoknak e mai tisztázódása feltétlen előnyt jelent magára a magyar nemzetre, mert leterítette a politikai öngyilkosság útjáról és rákényszerítette a többi hazai nemzettel való kibékülés formáinak keresésére. Úgy járt a magyar nép, mint az élet realitásai közé kitesztított árva gyermek: az első pillanatban megátkozta a sors mostohaságát, mely minden támogatást elvont mellőle, később azonban szeretettel gondol az élet iskolájának keménységére, amely önállóságra és munkára szoktatta.

Nem gyűlölettel és keserűséggel kell tehát az idegen nyelvű nemzetekhez közelednünk. Miről van szó? Arról, hogy tótok, románok, rutének és szerbek maguk igazgassák azoknak a területeknek közigazgatási berendezését, amelyet eddig is ők laktak. A magyar népkormány önként ajánlja fel a nemzetek javára a legteljesebb autonómiát. Válasszák meg ők maguk előljáróikat, ők határozzanak a fölött, hogy iskoláikban milyen nyelven akarnak tanítani, hogy jövedelmeikből mennyit kívánnak igazgatásra, kultúrára, politizálásra fordítani.

Nern mi adjuk nekik a hazai területet s ők nem rabolják azt el, egyszerűen csak arról van szó, hogy közigazgatásilag és törvényhozásilag szankcionáljunk egy tényleges állapotot, ami már évszázadok óta fennáll s amit egy rövidlátó sovinizta magyar politika letagadott, meghamisított, elferdített a józan ítélet előtt. A jogot, hogy a magyar államterületen élő összes nemzetek háborítatlanul és szabadon igazgathassák saját politikai és gazdasági szervezeteiket, nevezzük a Magyarországon élő nemzetek önrendelkezési jogának.

A tárgyalások, amelyek ebben az irányban a magyar népkormány és az egyes nemzetek képviselői között folytak, igen sok nehézségbe ütköztek. A nehézségeket az a körülmény okozta, hogy bár a magyar kormány a legnagyobb előzékenységgel és a kibékülés vágyának testvéri örömeivel közeledett a tótok és románok felé, ők ugyanazzal a félszeg sovinizmussal válaszoltak, ami ellen oly sokáig kellett küzdeniök. E nemzetek képviselői nem bírják felfogni a népköztársaság barátságos hangulatának horderejét. Ez is a régi korszak átka még rajtunk. Annyiszor megcsalták és kijátszották őket, hogy nincs előttük becse a legőszintébb szónak, a legtisztább, szándéknak. Amikor mi garantáljuk nekik a szabad rendelkezési jogot, ők azonnal azzal válaszolnak, hogy a Csehországhoz és Romániához való csatlakozás lehetőségét szegezzik mellünknek. Nem akarják megérteni, hogy ha mi ennek a politikai elszakadásnak a gondolatát fájdalmasnak találjuk, e fájdalomérzés nem a nacionalista ábrándok bukásának tudatából, hanem abból a meggondolásból fakad, hogy céi és haszon nélkül széttépni segítenek egy ezeréves állami alakulatot, amely a legközelebbi gazdasági fellendülésnek biztos bázisává lehetne.

Teljes meggyőződéssel valljuk, hogy a cseh-szlovák állam és a korrupció karjaiban heverő román impérium mértéktelen terjeszkedési vágya nem egyéb, mint ugyanaz a politikai bűn e nemzetek európai megbecsülése ellen, ami a magyarság katasztrófáját okozta. Epen ezért joggal hihetjük, hogy a világ népeinek a békekonferencián létesülő ítélőszéke előtt szint kell majd

vallania a magyar államterületen élő szlovák és román nemzetnek az iránt, hogy milyen jogon kivannak idegen államterülethez való csatlakozásra kényszeríteni több millióra menő magyar és szász lakosságot, amikor a kisebbségek — már csak a wilsoni elvek értelmében is — akaratukon kívül öngyilkosságra nem kötelezhetők.

VII.

KELETI SVÁJC

A magyar népkormány megbízottainak a Román Nemzeti Komitéval Aradon folytatott tanácskozásai alkalmával Jászi Oszkár miniszter a következőleg formulázta meg programját:

— Azt ajánlanám, hogy a mai vármegyei keretek mellőzésével járásokat, vagy még kisebb egységeket véve alapul, lehetőleg kompakt és lehetőleg homogén nemzeti blokkokat létesítsünk, amelyek svájci minta szerint képezzék ki a maguk szerveit és ezeket a szerveket egy nagyobb egységbe foglaljuk mindazokra az ügyekre nézve, amelyeket közös egyetértéssel döntünk el. Ott, ahol — mint az esetek legtöbbszörében — jelentékeny nemzetiségi minoritások fognak képződni a homogén telepterületen belül: nem marad más hátra, mint hogy kölcsönösen garantálni fogjuk ezeknek a minoritásoknak védelmét. Mihelyt önök imperiumot kapnak, ebben hatalmas, kölcsönös alkotmánybiztosítékot létesítettünk arra nézve, hogy a nemzetiségi kisebbségek védelme a legmesszebbmenő módon keresztülvitetik, mert az ott lakó kisebbségek sorsa sem rosszabb, sem jobb nem lehet, mint a magyar kormány imperiuma alatt élő román és egyéb kisebbségeké. Ez a provizórikus megoldási tervet, amely Erdélynek a békekötésig való igazgatását lett volna hivatva biztosítani, a legelső hivatalos jellegű iránymutatás ab-

ban a tekintetben, hogy az állami közigazgatás radikális átszervezésének milyen irányban kell haladnia. A gondolat már nem új, mert Jászi Oszkár régebbi műveken is sűrűn megtalálhatjuk a svájci példára való hivatkozást. Akinek egész élete, mint az övé, nyitott könyv, aki oly tiszta hűséggel ragaszkodott kezdettől vallott politikai eszményeihez, mint Jászi a nemzetiségek felszabadításának gondolatához, annak személye élő garancia, hogy felelősségteljes állásában is egyenes folytatását adja egy bordereiben ma már szinte kiszámíthatatlan jelentőségű kultúrtörekvésnek, amely a válságos időkben az egész világ népeinek rokonszenvéért harcol.

A tétel fel van állítva s nein is Jászi állította fel, hanem maga a történelem. Nincs a föld kerekégén még egy ország, amelynek népei sajátosabb keveredésben élének, mint a Magyarországon élő s egymással perbe keveredett nemzetek. A régi vármegyei beosztást diszkreditálta az idő. Le kell törölni a térképről az egész közigazgatási hálózatot s új egységeket kell statuálni a régiek helyén. A magyar államterületen lakó összes népek szigetszerű nyúlványokkal szorosan egymásba vannak fonódva s a nyelvterületek majdnem sehohol sem adnak geográfiailag egységes területet. Éppen ezért rendkívül nehéz lenne határvonalat húzni az egyes nemzetek között, ami viszont a külön területi autonómia felállításának problémáját teszi nehezzé. Az autonóm nemzeti imperiumok felállításától különben a magyar felfogás nem idegenkedik, habár epei! a nyelvterületek sajátos szétosztására való tekintettel nekünk, magyaroknak, a kantonszerűleg megoldandó közigazgatási beosztás sokkal szirapatikusabbnak tűnik fel. A román autonómia például alig volna megoldható anélkül, hogy a székelység és százság, mint feltétlen, de számban jelentékeny kisebbség, ki ne szolgáltatatnék egy idegen nyelvű közigazgatás kézenfekvő veszélyeinek. Hasonló a helyzet a felvidéken is, ahol a virágzó városi életet élő szepesi százsokat folyja körül a tótság tengere. Bármilyen legyen is azonban a végső megoldás, bizonyos, hogy a veszélyeztetett sorsú kisebbségek szervezését és alkalmas területi

beosztását mindenképpen biztosítani kell, hogy a változott viszonyok között is megtalálhassák helyüket a maguk kompakt tömegeiben rejlő helyzeti-energiájukkal.

A keleti Svájc gondolatának gyakorlati kivitele ma még egyáltalán nincs előkészítve, hiszen a béketárgyalásokig elég gondot ad a kormánynak és az államterületein együtt élő nemzeteknek a rend provizórikus biztosítása. A vármegyéket sem lehet máról-holnapra eltörölni, addig, amíg az új rendszer kellő szaktudással megtervezve és a legapróbb részletekig kidolgozva nincsen. A közigazgatás átszervezése általában roppant nagy feladat. A munka nehézségeit ki is használják a lelkiismeretlen (agitátorok, akik azzal érvelnek a nép előtt, hogy vajjon miért lenne ez új rendszer, ha a régi jegyző és szolgabíró még ma is bent ül hivatalában? A régi munkapárti közigazgatási tisztikart az egész országban gyűlöli és megveti a nép. A kormány felülről kezdte a tisztogatást: elküldte a régi főispánokat és megbízható, szociális érzésktől áthatott kormánybiztosokat ültetett a helyükbe. Ahol az elavult rendszer egyes tisztviselőit a nép haragja rögtön el nem kergette, ott meg kell várni a helyi lakosság kívánságának megnyilatkozását, hogy vajjon akar-e más jegyzőt, más szolgabíró, más alispánt a régi helyett? A nép kötelessége, hogy kívánságait a kormány, elé juttassa, meri; valamennyi közigazgatási tisztviselőt egyszerre elcsapni nem lehet, nehogy véglegesen megálljon az államkormányzásnak minden kereke. Különösen fontos, hogy nemzetiségi vidékekeni közhivatali pozícióba csak olyan egyén juthasson, aki a nép nyelvét érti és beszéli, akinek van érzéke a tömegek szociális bajai iránt és aki hivatalát nem szinekúrának, hanem súlyos kötelességnek érzi. A nép lelkét meg nem értő tisztviselői kar tette gyűlöltté az eltemetett rendszert ebben az országban. Soha többé ne legyen hivatalnok, aki urat és zsarnokot játszik a nép pénzéből. A hivatalnok azért van, hogy a nép érdekeit szolgálja.

A vármegyék határainak eltörlése után az ország területét a rajta élő népek nemzeti és nyelvi összetartozása szerint járásokra kell osztani. Minden járásnak

egységes nyelve legyen s földrajzilag is lehetőleg kompakt területre szorítkozzék. Gondoskodni kell róla, hogy minden járás lakossága egy-egy nagyobb város, vagy község körül csoportosulhasson; természetes közlekedési útjai, vasútjai, ipari érdekeltsége szorosan odakössék a járási székhelyhez. A községekben demokratikus szervezettel bíró néptanácsok alakítandók, amelyek kapcsolatban állnak a járási székhelyen levő néptanáccsal, ezek viszont egymás között létesítenek mindig magasabb egységek felé vezető szervezeteket. Ha sikerül megalakítani az önmagukban zárt és kikerekített nemzeti blokkokat, abban az esetben semmi akadályja sincs a faji és nemzeti tekintetben összetartozó blokkok egy magasabb, egységbe leendő forrasztásának. Az ilyen nemzeti egységek végül külön autonómiával lennének felruházandók, s ezek az autonómiák nem veszélyeztetnék az általuk megszállott geográfiai egységeken szigeteket alkotó más nemzetek autonóm jogait.

Hogy gyakorlatilag is megvilágítsuk a helyzetet, képzeljük el, hogy mi lenne, had az erdélyi román imperiumnak a magyar alföld felől eső határvonalát Máramarosszigettől Nagyváradon át Szegedig és onnan dél felé Újvidékig húznánk meg? Ezen a hatalmas területen, amely 26 régi vármegyét foglal magában, 2.900.000 román impériuma alá vonatnék 3.900.000 magyar, német, szerb és egyéb honpolgár. Bármilyen politikai jogvédelmet biztosítana is a románság az így átvett területen élő nemzeti kisebbségeknek, a magyarok és szászok lelkében kiírthatatlan ellenszenv ütne tanyát azzal a néppel szemben, amely a gyakorlati élet által felállított szükség nélkül, tisztán nacionalista túlzásból és önteltségből román imperiumot kívánna rákényszeríteni olyan népekre, amelyek ezer év óta semmiféle idegen imperiumot nem ismertek és nem tűrtek maguk felett.

A demokratikus haladás szellemének az a gyakorlati megvalósulás felelne meg, ha a román nemzet csupán azokra a közigazgatási járásokra (kantonokra) kívánná politikai főhatóságát kiterjeszteni, amelyekben a román nép legalább 50%-ot meghaladó mértékben

van jelen. Ezzel a megoldással a román impérium határai nem volnának egyenes vonalak, hanem szakadoztak, ki és beugróak, itt-ott teljesen körülfolynának más nemzethez tartozó szigeteket, amelyek esetleg geográfiailag el lennének szakítva a maguk politikai egységüktől. De hiszen ez a szigetszerű elosztás egyrészt megfelelne az életben fennálló gyakorlati viszonyoknak, másrészt pedig oly egységes államterületen, ahol az országhatárokon belül minden érdek egy közös gazdasági egészszé foglalja össze a testvéri egyetértésben élő népeket, éppoly kevésbé okozna nehézségeket a különböző nemzeti és nyelvi kultúrák gyakorlásában, mint a svájci kantonokban.

Sem a magyar népköztársaság kormánya, sem maga a magyar nép nem idegenkedik tőle, hogy a nagyobb egységeket jelentő nemzetek kiépítsék a maguk teljes autonómiájukat. Sőt, ami áll a nagyobb egységekre, az kétségtelenül áll a kisebbekre is. Semmi akadály sem lehetne annak, hogy a ruthének, szerbek, vendek, erdélyi és felvidéki szászok, bánáti svábok külön-külön felállítsák a maguk külön nemzeti autonómiájukat. A magyarság is alkothat külön autonómiákat, ha politikai és gazdasági erő kifejtését földrajzi területek szerint koncentrálni akarja, külön a dunántúli részen, külön a nagy alföldön és a székely nyelvjárás vidékén. Minden nemzeti alakulatnak meg van a maga létjogosultsága és belső ereje, ha nem törekszik idegen nemzetek elnyomására és igazi kultúrmunkát akar kifejteni egy nagy és erős állami közösség keretén belül.

Ezek a nemzeti autonómiák külön-külön intézik saját népük és területük politikai, pénzügyi, vallási, kulturális és minden egyéb ügyeit. A kisebbségek joga kölcsönösen biztosítandó; a központban a kollegiális rendszer legyen az uralkodó. Minden állampolgár használhassa anyanyelvét a legfelsőbb fórumig, miért is a felső igazgatási hivatalokat úgy kell megszervezni, hogy minden miniszteriális hivatalnak legyen az összes létező hazai autonóm szervezetek ügyeinek vezetésére hivatott külön osztálya. Ily állami berendezés mellett egyál-

talán nem vitás, hogy a nemzeti: kantonok maguk választják tisztviselőiket és esküdtbíráikat, maguk vetik ki és szedik be az egységes elvek szerint járó adószolgáltatásokat, maguk határozzák meg kulturális szükség? léteik kereteit, míg viszont a mindnyájukat közösen érdeklő törvényhozás teendőit a központban székelő szövetségtanács végezné.

Mindezek az ötletek csak hozzávetőlegesen nyújtanak képet a feladatok nagyságáról, amelyek a népköze-társaság törvényhozó testületére várnak. Nagy hiba volna, ha akár a svájci, szövetség állampolitikai rendszerét, akár valamely más idegen állam alkotmányos rendjét egyszerűen átvennénk és szolgálilag lemásolnánk. A jó példát csupán tanulmány céljából tesszük magunk elé, a gyakorlati kivitel azonban a mi speciális viszonyaink külön erkölcsi törvényeinek kell áthatniok. Tökéletes nemzeti szabadság, önálló nyelvi kultúra minden politikai vonatkozásban és harmonikusan egymásba-kapcsolódó, egységes program gazdasági téren: ez a vázlata annak a nagyszerű államfentartó nemzeti hivatásnak, mely az ezeréves magyar birodalom minden népének további fennmaradását biztosítja.

A DUNAI KONFÖDERÁCIÓ

Áthidalhatatlannak látszó ellentétek állanak ma a Magyarországon élő nemzetek politikai ambíciói között. A gyulafehérvári román nemzetgyűlés kimondta Erdélynek Romániához való csatolását, a turócszentmártoni szlovák tanács Prágából kér pénzt és utasítást, a szerbek az ősmagyar Szeged alatt vonták meg Jugoszlávia határát. És a világ három tája íeié húzó törekvések közepette, amikor szervezett román, cseh és szerb haderők szállják meg egy elcsigázott, lerongyolódott ország könnyáztatta földjét, a magyarság úgy áll gyűlölködő testvérei mellett, mint a békülésnek és engesztelékenységnek szimbóluma.

Nem megyünk fegyverrel azok ellen, akik fegyvert szögeznek mellünknek. Sem nem tudunk, sem nem akarunk erőszakhoz nyúlni. A régi korszak lejárt, a terror uralma végkép megszűnt Magyarországon. Ami nekünk e kétségbeejtő napokban, vigasztalást és bizalmat nyújt, az emberiség kultúrhivatásában vetett törhetetlen és erős hitünk.

Nem lehet az, hogy a háború gyilkos örülete végkép elfojtsa az emberekben a kiengesztelődés érzését. Akik ma ellenünk dolgoznak, azok a nemzeti ébredés gyermekkorát élő fiatal állami alakulatok még nem jutottak el a politikai érettségnek arra a fokára, ahonnan mi, ezer év küzdelmeiben ezerszer elbukott és felemelkedett magyarság, a világháború tengernyi szenvedéseiben megtisztulva, a világeseményeket szemléljük. A minket környező új államok a nacionalizmus bárányhimlőjét ússzák meg most fiatalos tombolással. Azt hiszik, hogy a nemzetek nagyságát hódítások, kegyetlenségek és az ököljog alapján kikényszerített imperium-többletek jelentik.

De el kell jönnie az időnek, amikor ezek a nemzetek rá lesznek szorulva, hogy szomszédjaik terményeiből éljenek és saját terményeiket átadhassák szomszédaiknak. Van a gyakorlati életnek egy törvénye, a gazdasági szolidaritás, amelynek parancsoló szüksége nagyobb erő a világ minden fegyvereinek összességénél. Nemcsak a hajdani magyar állam területén együtt élt népeknek, hanem a Duna mentén fekvő összes országoknak együttes érdeke is azt kívánja, hogy minden nemzet gazdasági egységbe lépjen saját anyagi érdekeinek hathatós védelme céljából. Ez a nagy eszme, amely nem tűr meg politikai elkeseredést és gyűlöletet, lesz a mi legjobb szövetségesünk a béketárgyaláson. A dunai államok konföderációja az az európai szükségesség, amelynek megvalósulása meg fogja hozni a magyarság részére a szomszédaival és a nyugati államokkal való teljes kibékülés lehetőségét.

Csehek, szerbek és románok nem fognak tudni megélni semmilyen nyugati nagyhatalom árnyékában, ha

nem tartanak fenn baráti jó viszonyt a búzatermő Magyarországgal. Elvehetik erdőségeinket, bányáinkat és földgázforrásainkat, de mindent vissza kell adniok, ha élelmet kívánnak kapni Európa keletének éléskamrájából, amely ötödféléven át élelmezte az emberek számozatlan millióit. Bízunk az emberiség jobb belátásában, saját gazdasági erőnkben és az élethez való szent jogunkban, mert **a jövőnek kárpótolnia keil bennünket a jelenben elszenvedett rettentő kínokért és megpróbáltatásokért.**